

SYMPOSIUM

SEKSE EN GENDER IN DE GGz

PSYCHOPATHOLOGIE EN VROUW-MANVERSCHILLEN

Janneke van Mens-Verhulst

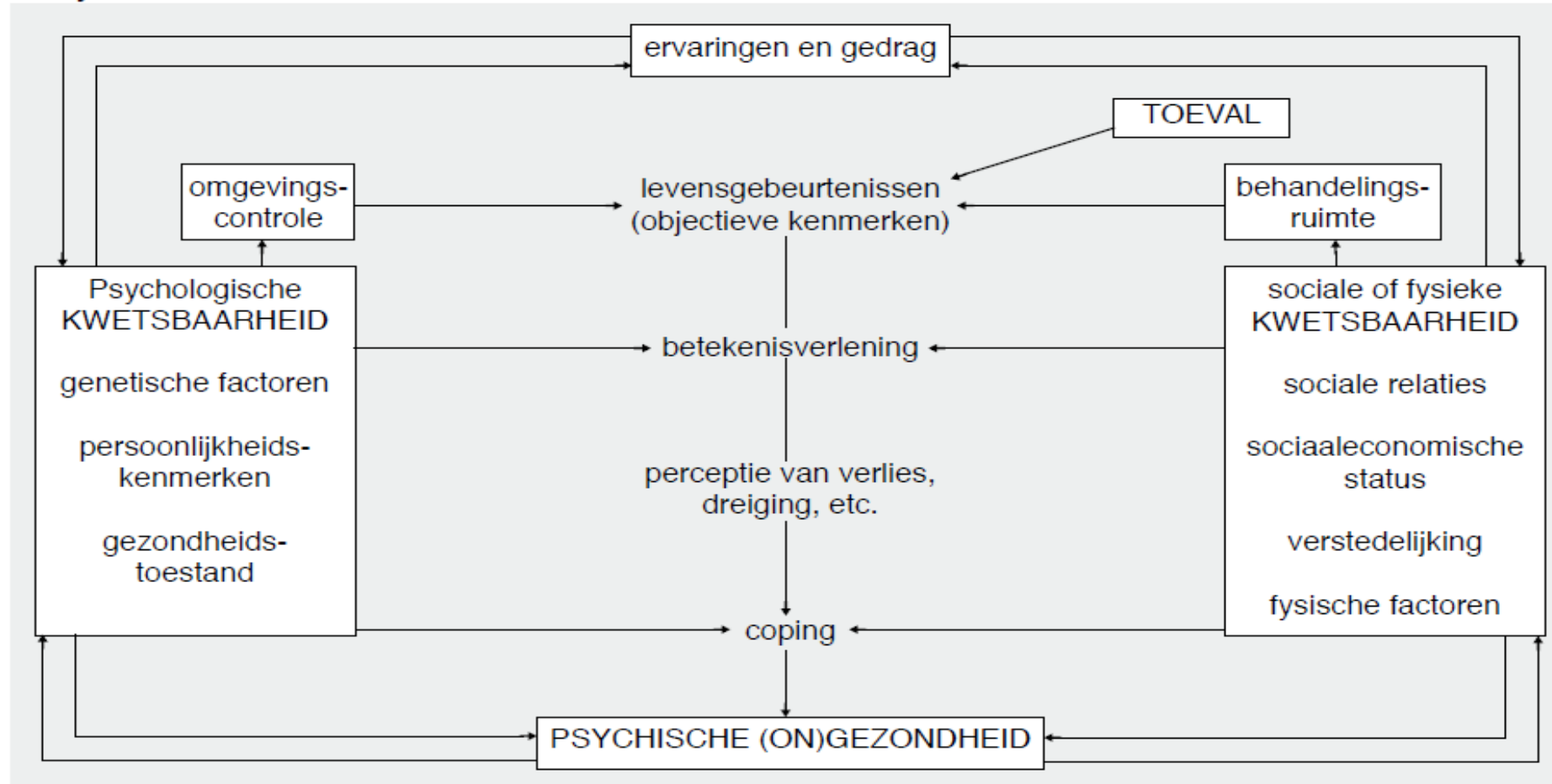

EEN GENDERSENSITIEVE BENADERING VAN LEVENSLLOOP EN STRESSORS

DYNAMISCHE STRESS-KWETSBAARHEIDS-MODEL

1. Dynamische Stress-Kwetsbaarheidsmodel

Bron: Witte (2004).

LEVENSLLOOP vanuit sekse-genderperspectief

Leeftijdsgroepen	Kinderen		Adolescenten	Volwassenen (jonge-middelbare-oudere)		Senioren
Maatschappelijke positionering	School		Opleidingen	Beroepsarbeid en zorgtaken		Pensioen of vrije tijd en zorg
Psychische/ psychosociale ontwikkeling	Geslachtsidentiteit		Seksuele en sociale (gender)identiteit	Gendergerelateerde sociaal-culturele, relationele, beroeps- en zorgidentiteit		Gendergerelateerde sociaal-culturele, relationele en zorgidentiteit
Biologische ontwikkeling	Geboorte en groei	Meisjes/ vrouwen	Eerste menstruatie	Zwanger- schap, bevalling, moederschap	Menopauze	Postmenopauze
		Jongens/ mannen	Baardgroei, zware stem		Penopauze	Postpenopauze

0 jaar —————> 100+ jaar

Figuur 2: Meerdimensionaal sekse- en genderperspectief op de levensloop (ZonMw, 2015).

Sociale stressoren

Dreigende, uitdagende, veeleisende (niet per se negatieve) omstandigheden, sociale beperkingen die het functioneren van een persoon onder druk zetten – en daarmee een bron van stress vormen.

Thoits 2010, Wheaton, 2013)

Sekse-Gendertraject in beeld (18 eeuw)

POTENTIELE SEKSE-GENDER STRESSOREN

1. S-G-transities (sec)
2. Gemankeerde S-G-transities (*non-events* in S-G-traject)
3. Verschil tussen S-G-standaard en geleefde werkelijkheid
4. Verkeerde moment of volgorde voor S-G-transities
5. Opeenstapeling van (S-G-)transities

Sekse-Gender relevante LEVENSGEBIEDEN

Seksualiteit

Uiterlijk

Relaties

Betaalde Arbeid

Zorg (kind/mantel)

Ouderschap

Gendersocialisatie:

het leren van de normen, waarden, gedragingen en vaardigheden die nodig zijn om een „succesvolle“ vrouw of man te zijn.

N.B. De inhoud kan per (sub)cultuur verschillen.

Bornstein, Mortimer, Lutfey, & Bradley, 2011

SEKSE-GENDERTRAJECTEN

	TRADITIONEEL		GELIJKHEID		EIGEN KEUZE
LEVENSGEBIEDEN					
Seksualiteit					
Uiterlijk					
Relaties					
Betaalde Arbeid					
Zorg (kind/mantel)					
Ouderschap					

SEKSE-GENDERTRAJECTEN

	TRADITIONEEL		GELIJKHEID		EIGEN KEUZE
	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw/Man
LEVENSGEBIEDEN					
Seksualiteit		X			
Uiterlijk	X				
Relaties	Huwelijk, heteroseksueel				
Betaalde Arbeid		X			
Zorg (kind/mantel)	X				
Ouderschap	Koestering	Discipline			

SEKSE-GENDERTRAJECTEN

	TRADITIONEEL		GELIJKHEID		EIGEN KEUZE
	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw/Man
LEVENSGEBIEDEN					
Seksualiteit		X	X	X	
Uiterlijk	X		X	X	
Relaties	Huwelijk, heteroseksueel		Partnerrelaties ook same sex		
Betaalde Arbeid		X	X	X	
Zorg (kind/mantel)	X		X	X	
Ouderschap	Koestering	Discipline	X	X	

Autonomie

Eerlijk delen

S-G-taakopvattingen 1965-1990

	1965	1990
Het werken van vrouwen met schoolgaande kinderen is aan te bevelen	2%	31%
Het werken van vrouwen met schoolgaande kinderen is bezwaarlijk	84%	22%
Vrouwen zijn geschikter om kleine kinderen op te voeden	77%	38%
Mannen en vrouwen moeten het huishoudelijk werk gelijkkelijk onder elkaar verdelen	(1982) 61%	1990 72%

Bron: Niphuis-Nell & Hooghiemstra, 1993. SCP

POTENTIELE SEKSE-GENDER STRESSOREN

1. S-G-transities (sec)
2. Gemankeerde transities (*non-events* in S-G-traject)
3. Verschil tussen S-G-standaard en geleefde werkelijkheid
4. Verkeerde moment of volgorde voor S-G-transities
5. Opeenstapeling van (S-G-)transities
6. **Botsingen van S-G-trajecten:**
 - met maatschappelijke regelingen
 - met belangrijke anderen
7. **Interne ambivalenties**

SEKSE-GENDERTRAJECTEN

	TRADITIONEEL		GELIJKHEID		EIGEN KEUZE
	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw / Man
LEVENSGEBIEDEN					
Seksualiteit		X	X	X	HE + LHBT <i>Lesbisch, Homo, Bi, Transgender</i>
Uiterlijk	X		X	X	X
Relaties	Huwelijk, heteroseksueel		Partnerrelaties ook same sex		X
Betaalde Arbeid		X	X	X	X
Zorg (kind/mantel)	X		X	X	X
Ouderschap	Koestering	Discipline	X	X	X

Gij zult kiezen
+
succes hebben

SEKSE-GENDERTRAJECTEN

	TRADITIONEEL		GELIJKHEID		EIGEN KEUZE
	Vrouw	Man	Vrouw	Man	Vrouw / Man
LEVENSGEBIEDEN					
Seksualiteit		X	X	X	HE + LHBT <i>Lesbisch, Homo, Bi, Transgender</i>
Uiterlijk	X		X	X	X
Relaties	Huwelijk, heteroseksueel		Partnerrelaties ook same sex		X
Betaalde Arbeid		X	X	X	X
Zorg (kind/mantel)	X		X	X	X
Ouderschap	Koestering	Discipline	X	X	X

EIGEN KEUZE-traject is niet genderneutraal

- GRENZEN van keuzeruimte: gesteld door lichamelijkheid, arbeidsmarkt en zorgaanspraken
- INHOUD van keuzeruimte: opties hebben genderlading
- OPGAVE ZELF sluit beter aan bij traditionele mannelijkheid.

- ✓ Pensionering als bevrijding van
 - arbeidstaken
 - zorgtaken
 - ouderlijke taken.
- ✓ Grootouderschap: zo ja, hoe?
- ✓ Partnerrelatie:
heteroseksueel,
waarin je alles *samen* doet
en alles *synchroon* loopt.
- ✓ Terugblik op de levensloop

1. S-G-transities (sec)
2. Gemankeerde transities (*non-events* in S-G-traject)
3. Verschil tussen S-G-standaard en geleefde werkelijkheid
4. Verkeerde moment of volgorde voor S-G-transities
5. Opeenstapeling van (S-G-)transities
6. Botsingen van S-G-trajecten:
 - met maatschappelijke regelingen
 - met belangrijke anderen
7. Interne ambivalenties

Take home messages:

- 1. Onderzoek sekse-genderopvattingen (met) patiënten:**
hoe stresserend zijn die in hun leven?
- 2. S-G-opvattingen en -praktijken kunnen variëren:** met
leeftijd, religie, seksuele voorkeur, etniciteit, opleiding.
- 3. Onderzoek S-G-stereotypen met “andere vraag”:**
als deze patiënt een andere sekse, leeftijd, huidskleur had

www.vanmens.info/verhulst